

JAROSLAV KŘÍŽ

**Život
na úvěr**

PISTORIUS & OLŠANSKÁ
PŘÍBRAM 2010

Tato kniha vychází s laskavým přispěním
Ministerstva kultury České republiky

© Jaroslav Kříž, 2010

ISBN 978-80-87053-51-5

I

Bylo to téměř dokonalé, ale hned to uklouzlo: nejasně povědomá tvář s velkýma očima, jejichž modř stínily prameny plavých vlasů, zranitelná křivka hrdla a pod ní něžně zahrocené oblíny... ten s ničím neporovnatelný dotek hebké ženské pleti, poněkud chladný na povrchu, ale z hloubi sálající životem...

Nebylo mu to dlouho dopřáno. Kdy zažil něco takového naposled? Už ani nemíval takové sny. Zavřel zas oči a zavrtil tvář do polštáře se slabou nadějí, že znovu polapí a stáhne zpátky sen. Jenomže vzrušení, ostatně chabé, přešlo do tlaku měchýře. Chvíli s tím bojoval, pak jako vždycky prohrál. S povzdechem odhodil příkrývku a spustil na zem napřed jednu, pak i druhou nohu. Pokud mu jeho tělo mínilo dát najevo, kdo je tu doopravdy pánem, mělo teď tedy fungovat. Nic takového: stěží donutil bolavé klouby a ochablé svaly k vratkému vzpřímení. Zakymácel se lehkou závratí, pak zkusil krok a ještě jeden.

Když potom stál nad mísou a čekal, až z něho odteče ta trocha, kvůli které bylo tolik povyku, přemýšlel o tváři, která se mu zjevila ve snu. Nikdo, s kým se kdy setkal, aspoň pokud věděl, ale přitom známá, blízká podoba, dokonce nějak známější než všechny skutečné. Snad Anima, jak o ní spekoval Jung? Ale proč plavá, modrooká? Snad vzpomínka, ukrytá v genech, na nějakou keltskou pramáti? To byly jenom fantazie Srny, toho pošuka. Udílel keltský původ každému, kdo mu byl zrovna sympatický, jako by mu tím připjal řád. On sám byl ovšem ve svých očích čistokrevný Kelt, i když byl malý, tmavovlasý... Už není, odebral se do keltského nebe, nebo spíš tam, kam skoro všichni přátelé a známí: do propasti nicoty.

Byl by se nejraději vrátil zpátky do postele, ale zvyk ho vedl do koupelny. Rozsvítil a spatřil vlastní obraz ve stářím trochu osleplém

zrcadle. Stalo se to zase dřív, než stačil uhnout očima. Vypadal vždycky ještě hůř, než čekal. Ten stařec, to snad měl být on? Hleděl s jakýmsi ustrnutím na šedivé chmýří nad rozrytým čelem, na váčky pod očima, prokvetlýma žilkami, na tváře, zplihlé v unavených vráskách, a na šlachy na vyhublém krku. Ta jeho tvář mu připadala jako pole po prohrané bitvě s životem. Proboha, kam se poděla všechna ta léta? Pocítil krátkou paniku, nutkání rychle něco podniknout – vrátit se zpátky o desítky let a zkusit znovu žít, tak aby se ta léta jenom neztrácela jako pára, ale něco po nich zůstalo. To ovšem nejde, že. Zašklebil se na svůj obraz v zrcadle, nejasný tam, kde na rubu už oprýskalo stříbro, pak svlékl pyžamo a vstoupil do sprchy. Laskání kapek horké vody bylo jednou z mála rozkoší, které mu ještě zbyly.

Jenomže zatracená sprcha ovšem netekla, jak měla – z hubice vytékal jen slabý pramínek, zato z těch několika spojů, které včera spravil náplastí, se hrnul neovladatelný gejzír do všech stran. Asi to nebyl dobrý nápad, i když nápis na obalu ujišťoval, že je náplast nepromokavá. Zatímco neobratně tančil pod sprchou, aby svým tělem zachytil co nejvíc vody, uvažoval o možnostech další opravy. Nějaké obinadlo, možná nasycené mastnotou, a navíc ještě stáhnout drátem. Kde ale získat drát? Všechno se tady hroutilo, jako by je věci chtěly předběhnout v emigraci na věčnost.

Zavřel vodu a osoušel se tam, kde se mu podařilo namočit. Oddanost světa růstu entropie byla únavná. Proč lidi nevymyslí věci, které by se samy uklízely, opravovaly a snad i vyvíjely k lepšímu? Možná jim brání strach, kam by to mohlo dojít.

* * *

Když sešel dolů do kuchyně, Markéta stála u sporáku a zírala na nový čajník. Koupila ho nedávno, stará smaltovaná konvice, která jim sloužila desítky let, podala také demisi. Čajník byl čínský a místo obvyklého pištění při varu vydával jakýsi žalobný tón, o němž by přísahal, že je to komorní a. Jednou ho nechal delší dobu výt a potom, s tónem v paměti, vyběhl po schodech a zkusil ho najít na starém klavíru. Prosím, bylo to h! Je možné, že tón pozdvihl, zatímco ho nesl? Většinou v něm všechno klesalo.

Objal Markétu zezadu a políbil ji na tvář.

„Ty nevíš, že dívat se na konvici zabraňuje varu?“

„Richarde, to je hodně ošřepaný vtip.“

„Naopak, to je vědecky mnohokrát ověřená skutečnost. Tlak pohledu...“

„To myslíš vážně?“

„Tak to alespoň brali staří Řekové. Když se na něco podíváš, je to, jako bys na to sáhla. A když se díváš upřeně, tak zatlačuješ bublinky páry zpět do vody, která nemůže vřít, i když se pro to tiše vzteká. Ty jsi dnes nějak obzvlášť krásná. Jak to děláš, prosím tě?“

Obrátila se s vděčným úsměvem.

„Copak se stalo, že to zahlazuješ lichocením?“

„Ty flastery nedrží. Sprcha rozlévá vodu vždycky tam, kde člověk zrovna není.“

Pokývala hlavou, zřejmě udělala stejnou zkušenost.

„Co s tím budeme dělat?“

„Chtělo by to novou sprchu, což dnes značí novou koupelnu.“

Nějakou chvíli mlčeli. Přestavba koupelny by znamenala řemeslníky, kteří tady budou hlučet celé dny. Oba se báli toho vpádu do poklidu vily.

„Jakpak jsi spal?“ zeptala se.

„Spaní? Takové věci mám už za sebou, to je výsada mládí... No, k ránu jsem na chvíli usnul. A měl jsem sen. Mládeži nepřístupný.“

Zdvihla hlavu s oživeným výrazem. Je pořád krásná, říkal si, přes všechny vrásky a nějaké ty skvrnky na tváři.

„Opravdu? Povídej mi o tom.“

„Není co říkat, cenzura včas zasáhla. Musel jsem na záchod.“

„To není zrovna poetické.“

„Poezie je teď na příděl. Vzpomněl jsem si na Srnu.“

„Záchod a Srna, to je zvláštní spojení.“

Vzal od ní hrnek čaje a nasypal hrst kukuřičných vloček do misy.

„Třeba v tom je hlubinná souvislost. Myslíš si, že byl doopravdy Kelt?“

„Myslím si, že byl blázen. A trápil Gildu, i když ta to nikdy nepřiznala.“

Sklonil hlavu k vločkám. Začal je kdysi jíst, když se vědělo, jak jsou zdravé. Teď, když se vědělo, jak jsou naopak nezdravé, nechtěl už měnit svoje zvyky.

„Gilda byla světice,“ řekl. „Světice musí trpět. Mají to v popisu práce.“

„Odkdy jsi cynik?“

Vzhlédl k ní od talíře. Ta půlstoletí dlouhá známost její tváře ho dnes nějak zvláště dojímala. Bývaly doby, kdy ho vzrušovala novost, tajemnost všeho doposud nepoznaného, zejména ovšem žen. Nyní mu známost působila potěšením.

„Správná výslovnost je vlastně kynik. Z řeckého kynos, pes. Jsem starý, mám psí život. Až na to, že pes může zdvihnout nohu kdekoliv, zatímco já ve městě trpím.“

„Ty přece nejsi starý. Vzpomeň si na toho letce, jak ho vyznamenali. Byl zase včera v televizi. Je mu o patnáct let víc.“

Zašklebil se na zbytek vloček. Většina z těch, které už snědl, mu nalezla pod zubní protézy. Na chvíli zmlknul, jak se je pokoušel vydolovat jazykem.

„Toho pilota sestřelili, pak byl v zajetí,“ pokračovala Markéta. „Potom ho komunisti zavřeli na deset let, a podívej se, jak je svěží.“

„Za každého čupr dědka, o kterém se ještě zmíníš, budu vybírat aspoň deset korun. Proč mám mít pocit viny, že já na tom nejsem líp?“

Markéta se už neusmívala.

„Kdybys ty nekouřil a nepil, taky trošku cvičil... Našla jsem ti Pět Tibeťanů, tu příručku. Měl by ses na ni podívat.“

Poprvé toho rána se na ni podíval nepřátelsky. Sama představa cvičení v něm vzbuzovala odpor. Obracela nestoudnou pozornost k tomu, co z nedostatku slovní zásoby či ze zvyku doposud nazýval svým tělem. Už vůbec zabývat se touhle troskou bylo únavné.

„Pamatuješ, jak jsem se stavěl na hlavu?“

To bylo zhruba v půli jeho života, když poprvé přišla do módy jóga. Příručky ujišťovaly, že zaplétat se do uzlů či stavět tělo do pozic, pro které Stvořitelem určitě nebylo míněno, je nějak zvláště prospěšné. Na chvíli zauvažoval, jak Stvořitel – na něhož nevěřil, ale s nímž přesto často rozmlouval – to jeho tělo vlastně mínil. Byl si docela jist, že Hospodin není, jak snad věřili Hebrejové, vzteklý sta-

řec, posedlý žárlivostí na své božské kolegy, ale spíš bytost s jemným, i když trochu zvláštním smyslem pro humor. Rozhodně jeho tělo vymyslel jako kanadský žertík.

„Ty ses na hlavu nikdy nepostavil,“ řekla žena.

„Snažil jsem se, když jsem byl sám doma. V předsíni a zády ke skříni, abych nemohl přepadnout. Jednou se mi to už skoro podařilo, ale sesul jsem se a přilepil se zpocenými zády ke skříni. Zůstal jsem tak asi hodinu, hlavu skřípnutou v divném úhlu. Nevěřila bys, jak svět podivně vypadá z takové pozice.“

„Tak proč v ní zůstal?“

„Nemohl jsem se odlepit. A taky jsem se bál, že si ulomím hlavu.“

Pohlédla na něho a tvář jí zkrásněla širokým úsměvem.

„V těch Tibeťanech nic takového není. To může dělat každý, dokonce i ty.“

Pokýval hlavou. Představil si, jak sedí s nohama zkříženými v anatomicky nemožné poloze a odříkává prastarý sanskrtský text, kterému nerozumí, ale jehož pouhé vyslovení má magické účinky. Ne, tak to jistě nebude. Magie v téhle době bývá upravena pro obecnou spotřebu. Zázraky podle hesla Udělej si sám. Začal zas myslet na tu zatracenou sprchu.

* * *

Ano, měl před sebou únavné vyšetření v nemocnici, měl by tedy šetřit síly. Ale jít po snídani do zahrady s dlouho odpíranou cigaretou, to byl zvyk, jehož se dobrovolně nevzdával. Zvyky, to byla jistota a taky tíha. Ostatně život, to je taky zvyk, tím pevnější, čím více upadá. Někdy už celkem brzo se mu bude muset odnaučit... Zapálil si cigaretu, kterou až do této chvíle odkládal, a rozhlédl se po tom, co bývalo kdysi zahradou.

Po dlouhém váhání bylo konečně jaro nebo aspoň předjaří, v tom roce hodně pozdní. Zárodky lístků byly jako dechnutí, které na větvích zanechalo zelenavou mlhu. Ty první náznaky, že se přece jen příroda zas probouzí, v něm každým rokem vzbuzovaly stále bolestnější něhu. S podobným dojetím hleděl na malá štěňata a kořata a také ovšem na malé děti, pokud neřvaly a nekopaly do něho, když

seděl v metru proti nim. Počátky života, kterého v něm už valem ubývalo. Ta stálá obnova, v tom byla jistá naděje – ne sice pro něho, ale nějak všeobecně.

Prodral se mezi bodláky a divokými oddenky původních keřů. Vzpomněl si přitom na slony, které viděli včera v televizi, jak si razí cestu pralesem. Byli tak důstojní.... Vybavila se mu vlastní tvář, jak ji uviděl ráno v zrcadle. Nu, nemá chobot, jenom trochu delší nos, a pokud měl někdy nějaké kly, skončily v kleštích zubaře. Jinak tu byla jistá podobnost. Chvilí se prodíral tou džunglí, pak se udýchaně zastavil a obrátil se zpátky k vile.

Vila Ester, taky už dáma dávno po rozpuku. Děd Slavík, stavitel – Richard Lví srdce, jak mu nyní říkal – stavbu pojmenoval po své ženě. Jenomže ta mu záhy odjela. Ne, žádný romantický poměr s mladším hercem nebo něco takového – jen byla židovka a zřejmě realistka co do příštích událostí v Evropě. Víc o tom nevěděl, v jeho dětství se o babičce nemluvalo, jako by se rozplynula nebo nikdy nebyla.

Odhrnul větev keře, která mu bránila ve výhledu, a najednou si vzpomněl na Gildu, o které s Markétou před chvílí mluvili. Často se mu teď ve vzpomínkách vracela, Markétě o tom ovšem neříkal. Gilda, taková krásná, jemná žena, jak ji jenom Robert mohl získat? Jednou, po jednom ze Srnových tajemných zmizení, našel nakonec odvalu a prostě se jí na to zeptal.

„Robert?“ řekla se smutným úsměvem. „On dovedl být velmi milý.“

Milý bylo to poslední, co by ho v souvislosti s tím člověkem napadlo. Ano, úplně zpočátku ho obdivoval, ale to po krátké době skončilo. Co potom pamatoval, choval se vždy jako rozmazlené dítě, pokud zrovna nebyl v depresi či jedné z těch záhadných nálad.

„Takže vás okouzlit?“

Vykali si, i když byli v té době přinejmenším přátelé. Jako by kolem ní byl neznatelný příkop, při vši její vlídnosti. Nebo si to jen namlouval, třeba jen čekala, až on udělá první krok? Tehdy se k tomu neměl, i když se mu tolik líbila. A později...

„Připomínal mi postavu z Dostojevského. Taky tak rozervaný, temný, ale v jádru dobrý. Jako by tiše žádonil, aby ho někdo zachránil.“

V jádru dobrý pro ni byl asi každý, až na její sousedy, o kterých věřila, že jí snad ukládají o život. Možná to bylo tím, že z neveliké místnosti, z které mu utkvěl hlavně matný lesk krásného barokního nábytku a vůně terpentýnu, tak málo vycházela. Malovala subtilní, hloubavě poetické obrazy, které téměř nikdo nechápal, alespoň nikdo, na kom záleželo. Právě když tehdy za ní přišel, dokončila výjev téměř nehmotného mostu, který se dlouhou křivkou klenul kamsi do dáli. Zdálo se, že se most vznáší v prostoru, a mezi jeho štíhlými pilíři jako by tichým proudem tekla čas. Běhy se daly jenom tušit.

„Je to jako odnikud nikam,“ ukázal tehdy na obraz. „Mlha na počátku, mlha na konci.“

„No, to je přece lidský život, Richarde. Z neznáma přicházíme a do neznáma se zas noříme. Jste ještě mladý, vás to neznepokojuje.“

Mladý tehdy skutečně byl, ani ona stará nebyla, dělilo je možná šest či sedm let. Nebo to bylo víc? Snad to bylo tím jejím jemným půvabem, který měl v sobě něco panenského, že rozdíl věku nevnímal. Rád se na ni díval, stejně jako na ty její obrazy... Načas později zatoužil, aby mezi nimi bylo něco víc. Zpočátku ho to nenapadlo, on přece patřil k Markétě, Gilda k Robertovi, který pro něho tehdy ještě něco znamenal... Vlastně se seznámil nejprve s ním, dělal u něho zkoušku. Měl to být marxismus, jak se to vyžadovalo pro kandidátské minimum, ale Robert jen mávl rukou nad několika povinnými formulkami, které nerad vykoktal, a chtěl raději mluvit o krizi moderních věd, zejména fyziky. Rozhovor přešel do debaty, ve které brzo zapomněl, že vlastně dělá zkoušku. Nakonec ho Robert vybědl, aby za ním zas někdy přišel. Příští návštěva na ústavu skončila v blízké vinárně, kde se prý lépe povídá. Robert po dvou třech sklenkách vína sršel duchaplným vtipem, plným ironie k marxistickým dogmatům. V jakési rozjařené vlídnosti ho při loučení pozval na sobotu večer k sobě domů. Přes jisté podezření tam nakonec šel, Robert mu připadal extrémně zajímavý, úplně jiný než kdokoliv, koho znal. Ale vzal pro jistotu s sebou Markétu. Když potom viděl v bytě Gildu, byl to téměř šok. Taková příjemná a krásná žena, k tomu ještě umělkyně. Nu, taky zmizela v té mlze neznáma...

A on tu pořád ještě byl, s Markétou vydán rozmarům té staré vily. Kdysi, když tady prožil dětství nebo aspoň jeho část, byla docela zachovalá. Bývala tehdy plná knih, většina z nich byl překlad Nietzscheho, kterého otec asi musel vydat, aby pro své malé nakladatelství dostal přiděl papíru. Nikdo ho nekupoval, jak se asi čekalo. Tak pravil Zarathustra, s námahou přeslabikoval na vazbě. Podivné jméno, znělo mu to jako kašel, kterým tehdy matka trpěla. Co ten pán pravil, to se tenkrát nedozvěděl, neuměl ještě dobře číst. Stavěl si z knih stavby na počest dědečka, kterého sice ještě zažil, ale nepamatoval. Vždycky mu padaly, jako by chtěly předem upozornit na ošidnost literatury. Ta otce později dostala do Jáchymova, odkud se už nikdy nevrátil, a jeho s matkou do malého bytu ve Vršovicích, když jim nějaký akční výbor vilu zabavil.

S povzdechem rozhrnul větve s prvními lístky a vydal se po stejné, teď už vyšlapané cestě zpátky. V tom malém bytě prožil napřed s matkou, potom s Markétou a synem Martinem většinu života a byl by tam zbytek patrně také dožil. Jenomže podnikavá energie Martina, do něhož zřejmě přeskočily geny pradědečka, doslova vybuchla, když spolu s režimem padly i všechny překážky. Únavné restituční řízení a tahanice s lidmi, kteří vilu obývali, uskutečnil na okraji jiných aktivit, o kterých se před nimi příliš nešířil, ale jimiž viditelně bohatl.

Richard – byl Třetí, jak rád ironicky zdůrazňoval, poslední a trochu nepovedený v té krátké dynastii Richardů – se sklonil nad nějakou rostlinou, která už nedočkavě vyrazila listy. Patřila k zahradě, nebo to byl plevel? Jak to měl poznat? Zdála se mu krásná ve své svěží zeleni...

Martin je jednoho dne prostě postavil před fakt, že je vila konečně volná, opět v rodinném vlastnictví. Dřív než stačili protestovat, byl tady stěhovací vůz a parta energických silných lidí, kteří je jednoduše přestěhovali. Ve vile zatím řádila skupina zedníků, která bourala dodatečné příčky, přes ně klopytali malíři a instalatéři, nakonec přibýlo několik kusů stylového nábytku a starý klavír, ačkoliv Richard už mockrát prohlašoval, že s těmi pokusy o hudbu nadobro přestane. Martin se rozhlédl po malém světě, který znovu stvořil; usoudil zřejmě, že je dobrý, a odjel ke své rodině. Pak, jak se zdá, na vilu zapomněl – měl mnoho jiných starostí.

Tak jako velký svět, i tento malý ale dokonalý nebyl – ani nejlepší ze všech možností. Malba narychlo natřená začala brzo opadávat, dveře naříkat v zrezivělých pantech, voda s rozčilující svéhlavostí ukapávat z kohoutků. Proč se tehdy víc nebránili? Richard si těžce povzdychнул. Jak se má člověk bránit násilí, které má zjevně dobrý motiv? Jenomže to byla jen výmluva. Bránit se vůli Martina, to vždycky znamenalo konflikt. Toho se oba báli – příliš ho milovali, příliš lpěli na iluzi, že je také stejně miluje. Ostatně je mnoho druhů lásky, většina z nich nesnadná.

Na prahu vily se ohlédnul. S tou zahradou se musí něco dělat, řekl si nejmíň posté. Koupí si dobrý rýč a další nářadí. Začne... bezradně se rozhlédl. Kde vlastně začít v téhle džungli, také proč? Už se necítil na to, určovat řád světa. Šlo o to, ještě chvíli přežít – ani tím si nebyl zcela jist.

* * *

Technické vzdělání mu vnutili, očištná lázeň proletariátem, kterou v továrně smýval hříchy dědečka a hlavně otce, stačila jenom na techniku, kam se skoro nikdo nehlásil. Pět let, po která jakžtakž prospíval, v něm nezlomilo odpor k šroubům, matkám, skoro všemu kovovému. Přesto se včera vydal do obchodu pro kutily a tam zjistil po zoufalém hledání, že žádná nová sprcha nejde k jejich karmě připojit, takže by byla třeba nová karma, a asi ani to by nestačilo, bylo by třeba vyměnit plynové potrubí a tak pořád dál, až by to nejspíš skončilo výměnou světa nebo vesmíru.

Karma, ano, karmu měl zřejmě špatnou; tohle poslední vtělení se prostě nepovedlo. V jaké formě se příště asi zrodí, dešťovka nebo slon? To druhé se mu zdálo přijatelnější, ačkoliv dešťovka má asi menší příležitost k hřešení. Jenže škádlení hinduismu nepomůže opravit tu sprchu. Měl by to odložit, když má být za dvě hodiny na tom pitomém vyšetření? Ano a pak se zítra ráno zase vztekat nad kejkli, které ta zatracená voda provádí? Jako vždy, když ho posedl démon zkázy, rozhodl se jednat rázně.

Po chvílce přemýšlení našel obinadlo v zásuvce jedné barokní komody, kam je před týdnem odložil. Při pohledu na ten poněkud

absurdní kus nábytku, pro který vlastně stále hledali nějaké vhodné použití, se na okamžik zamyslel. Gilda měla doma podobnou, jenomže krásnější a lépe restaurovanou. Přejel tam u ní jednou zálibně dlaní po teple hnědé ořechové desce a přitom málem převrátil štíhlou skleněnou vázu, plnou suchých trav a listů. Jak po ní s Gildou současně sáhli, dotkli se přitom rukama. Rychle svou ruku od táhla, ale pak, jako by se za ten instinktivní pohyb chtěla omluvit, zase ji vrátila a dokonce ho pohladila po hřbetu roztřesené ruky, takovým mírným způsobem... Proč na to právě teďka vzpomínal? Měl bližší starosti.

Tak tedy obinadlo by tu bylo, teď ještě něco mastného, čeho se voda bude štítit natolik, že raději poteče tam, kam se jí předtím nechtělo. Představoval si sádlo, ale to byla hudba minulosti. Nakonec v ledničce našel Ramu, po níž podle televizní reklamy mladí i staří křepčí s nespoutanou vitalitou. Zda bude mít ozdravný vliv i na sprchu, se ještě uvidí.

Markéta našťěstí někam zmizela, patrně na nákup. Na rozdíl od něho měla velice vyvinutý smysl pro to, kam dle přírodního řádu věci patří. Vidět ho, jak Ramu nese do koupelny, by v ní určitě vyvolalo zděšení. Rama, Krišna, Višnu, Šiva, prozpěvoval si, když s pohledem na sprchu přistříhoval obinadlo. Indové nevěří na specializaci vyšších bytostí, Rama a Šiva mohou být vtělením Krišny nebo naopak. Teďka by ale potřeboval jejich kolegyně, Kálí nebo Lakšmí s jejich šesti rukama. Nebo čtyřmi? On má jen dvě, a ještě nešikovné...

Když do kluzké obliny vany stavěl stoličku, aby na přívod sprchy lépe dosáhl, měl trochu zvláštní pocit. Jenomže nedbal ho, jako moderní člověk vůbec neposlouchá svoje instinkty, i když ho varují před záhubou. Omotal trubku na spoji důkladnou vrstvou obvazu a po řadě zoufalých pokusů jej jakžtakž utáhl. Přitom se mu ještě na okraji myslí chvěla tatáž vzpomínka. Proč jí vlastně všichni říkali Gilda, když se vlastně jmenovala... jednou mu to prozradila, ale teď si to už nedokázal vybavit. Robert jí Gildu vnutil jako umělecké jméno, patrně ve své keltské mánii, prý to znamená boží služebnice. Byla to zvláštní žena, pořád trochu bez dechu, snad úžasem – jediný člověk v jeho životě, který byl schopný stále obdivovat krásu světa – třeba v prasklinách omítky, ve zvuku dětských hlasů z ulice,

v odrazu slunce na oknech. Pro ni svět nebyl opuštěný: obýval jej dobrotivý bůh se sklony k umění...

Stalo se to, když začal do obvazu vtírat štědrú dávkú Ramy. Snad se moc natáhl, snad sklouzl rukou po mastnotě a vratká stolička na hladké ploše vany podjela. Na zlomek vteřiny, jak se mu zdálo, visel v prostoru, potom jako bezvládný panák padl šikmo do vany. Jeho pád vydal ohlušivý zvuk, jako by velký zvon jedním úderem ohlásil, že je to jeho konec.

Zůstal bezmocně ležet, zcela znečitlivělý tím šokem, a vyděšeně naslouchal dozvukům toho zaburácení. Potom se dostavily bolesti, některé tupé, jiné řezavé. Měl pocit, že se pozpřerážel aspoň na sto kousků, které už možná nepůjde zas poskládat. Ležel poněkud zkrouceně, neschopen se pohnout. Myslel na strašnou perspektivu měsíců a možná let, po které bude dohasínat na lůžku, vydán na milost nějakého nevládného personálu léčebny. Slabounce zasténal. Byl by i zavzlykal, bál se však, že to bude příliš bolet.

„Co děláš ve vaně a ještě k tomu oblečený?“

Markéta, jejíž příchod vůbec neregistroval, stála nad ním s očima do široka rozevřenýma.

„Prosím tě, pomoz mi ven,“ zašeptal. „Ale opatrně.“

„Napřed musím vyndat tu stoličku,“ řekla udýchaně, jak jí páčila zpod jeho nohy.

Pak mu podala ruku a zatáhla.

„Ježíši, pomalu!“

„Pomalu to nejde, na to nemám sílu.“

Na třetí pokus se to podařilo. Seděl pak na okraji vany a jenom oddychoval po té námaze a bolesti. Markéta také těžce dýchala a přitom na něho upírala oči.

„Co jsi to tady prováděl?“

„Chtěl jsem spravit tu zatracenou sprchu,“ ukázal nad hlavu.

Chvilí těkala očima od něho ke sprše a ke kelímku Ramy, který ležel převrácený ve vaně, potom najednou vyprskla.

„Ty zase čteš Alfreda Jarryho?“

„To není patafyzika, ale boj o život. Můžeš mi pomoci vstát?“

Opřel se o ni a vybelhal z koupelny.

Po půlhodině odpočinku se mu zdálo, že snad může jít, i když ho všechno bolelo.

„Myslíš si, že to dokážeš?“ ptala se Markéta. „Jsi celý zkřivený, přihrblý víc než jindy a jednu nohu táhneš za sebou.“

„Mám to v roli. Jsem koneckonců Richard III.“

Jen není žádné království, o které bych usiloval, pomyslel si pro sebe. Leda království nebeské, to jsem ovšem už dávno prošvihl. Nebo tady ta vila, o kterou by bojoval jen blázen. Byl Richard III. doopravdy šílený, zaslepený zavilou ctižádostí? Díky Shakespearovi ho lidi takhle viděli. Tenkrát to měli jednodušší: pokud byl člověk ošklivý, byl taky zlý a naopak. Co by se dneska o takovém Richardovi řeklo – že je postižený? To by asi nebylo korektní.

S námahou belhal dolů po schodech. Měl by si v zahradě ulomit silnou hůl, ale pochyboval, že by v téhle džungli našel něco vhodného.

„Nemám zavolat Martinovi, aby tě tam dovezl?“

Jen na ni pohlédl. Martina neviděli dobře měsíc, ani s ním nemluvili telefonem. Bylo to jedno z období, kdy na ně Martin prostě neměl čas.

„Nebo zavolat taxíka?“

Jenom se na ni dále díval. Říkat si dobrovolně o to, aby byl za bílého dne oloupen, se mu nechtělo.

„A musíš tam skutečně jít?“ naléhala Markéta.

„Co řeknu doktorovi?“

„Ten stejně není k ničemu. Píše ti pořád další prášky, které tě jen otravují.“

Markéta sama k doktorovi ze zásady nechodila. Měla patrně pravdu, člověk by měl umřít přirozeně, bez přispění lékaře.

„Taky mě posílá na různá vyšetření.“

S námahou si natahoval kabát.

„Bylo to někdy k něčemu?“ ušklíbla se Markéta.

„Sedění v čekárně a ohledávání drahými přístroji jsou hlavní nástroje moderní medicíny.“

„Copak vyšetřování někoho vyléčí?“

„Takhle otázka nestojí. Nejde o to, pacienta vyléčit, ale o to, pojmenovat, co mu je. To je taková stará představa – vyslovit právě jméno nečisté síly znamená ji zneškodnit.“

Zvědavost lékařů neznala mezí. Nahlíželi mu sondami snad do všech otvorů, které v svém starém těle měl, použili na něho všemožné fyzikální principy, dokonce positrony nebo rezonanci atomových jader. Výsledkem byl vždy nějaký obrázek, patrně nevábny, jak si Richard alespoň myslel; a potom řada slov, v nichž latina zahalovala bezradnost.

Políbil Markétu, protože se tak vždycky loučili a také v této pozdní době člověk nikdy neví, zda to není naposled. Pak se vyvlekl z vily na ulici.

* * *

Bylo to jenom trošku do kopce a ne tak příliš daleko, přesto mu připadalo, že do nemocnice nedojde. Všechno ho bolelo od toho pádu, zvláště jedno místo pod lopatkou. Nejrady by byl vyl, ale to přece nešlo – kultura velí skrývat nejen hrubší funkce těla, ale i silné emoce. „Nebuďte mi tak mazliví...“ Kde to jen četl? Ano, to byl Zarathustra. Docela zvláštní, právě na tu knihu kdysi narazil v tmavém, dost zaprášeném antikvariátu, poprvé po padesáti letech – nebylo to otcovo přeložené vydání, ale originál v pěkné, černé vazbě. Bylo to za babku, nikdo už švabach neznal. Luštit zejména velká písmena, dekorativně svinutá v gotických arabeskách, bylo docela dobrodružné. Teďka už na to neměl oči, číst i v latince dalo čím dál tím více práce. Snad nové brýle, ale to by znamenalo hodiny v čekárně doktora.

Na předsádce byl portrét Nietzscheho – divoce hrdá tvář s mohutným knírem, odznakem mužnosti. „Jdeš k ženě? Nezapomeň bič!“ Byla v tom pomstychtivá zášť? Prý šílenství, které ho nakonec udolalo, nebylo křikem duše, tlukoucí o mřížce člověčenství, ale zhoubný kvas zanedbané náказы. Proboha, chtít být víc než člověk a pak skončit s mozkiem rozežraným spirochetami!

Ta myšlenka ho nějak zkrušila. Tolik lidí, kteří se pokoušeli vzeptnout k výšinám a padli tváří do bláta, zrazení vlastním tělem! Opřel se o zídku jedné úpravné zahrady – tak zcela jiné, než ta je-

jich - a snažil se ulevit bolestem. Nikdy nechtěl být víc než člověk, neuměl si to ani představit. Teďka mu připadalo jako těžký úkol zachovat důstojnost při sestupu, po němž ho vedlo jeho tělo. Náhle pocítil úzkost, že ani to nesvede, že brzo podlehne rozkladným silám úpadku... V jakési panice se rozhlédl. V kontrastu s jeho pocity se svět probouzel obnovenou silou přírody. Tady na kopci slunce rozsvítilo žluté květy forsytíí a na některých keřích lístky vyplázly zelené jazýčky. Vzduch, křehký ve své čirosti, měl v sobě slabou vůni života.

Zvrátil hlavu, jak to jen šlo, a pohlédl na jasně modré nebe, po kterém vítr roznesl bělavé třásně jako z mušelínu. Zdálo se mu, že tuší tichý zpěv tam někde ve výši. Nebo to byl jen zvuk, který mu zpíval v uších? Ba ne, ten zpěv byl někde velmi vysoko nebo hluboko v něm a snad v něm byla naděje, že přece jenom je nějaký smysl všeho. Mohl jej slyšet Beethoven, zavřený v betonové kobce hluchoty? V jednom z posledních kvartetů, teď už si nevzpomínal v kterém, šplhají housle pořád výš přes jednu modulaci za druhou a soutěskami disonancí, jakoby někam k vrcholu, kde už nic netíží, dokonce ani vlastní existence, a je už jenom křišťálově čistý prostor nad světy...

Musel soustředit vůli, aby se od zídky zase odlepil. Vůle a představa, napadlo ho, jak se vlekl směrem k nemocnici. Bezbřehá, bezcílná a nelogická vůle, formující lidské touhy a skrze ně pak představy. Védanta nebo Schopenhauer? Ten starý škarohlíd se díval skepticky na vůli k životu, rád by ji zkonejšil rozumným nahlédnutím. Nietzsche, jeho nezdárný žák, z ní udělal tu svoji vůli k moci: pravda je to, co mám, co pevně držím v mužné pravici. Taková nebezpečná naivita. Chtít něco ovládat? Tak leda ještě tohle tělo, pokud by to šlo.

II

Otevřel oči do oslnivé běloby. Nějaké zasněžené srázy, ledovce... Ne, zplihlé bílé stěny, trochu jako oblaka... nebo spíš záclony velice jemné, přitom neprostupné mlhy. A pronikavá záře shůry. Je tohle zázvěti, první stav po smrti? Ne, tam patrně nejsou žádné blikající přístroje, žádné pípání v rytmu srdce. Ano, věděl o tepu svého srdce, poněkud váhavém a nepravidelném. Byl tedy živý, ale jakoby na okraji skalní římsy nad hlubokou propastí.

Opatrně pohnul rukou. Běžel od ní pohledem po hadičkách k jiskřící skleněné nádobě, z které odkapávaly v pomalém rytmu číré kapky. Sáhl si na prsa, bůhvíproč holá, a nahmatal jakési pružné přísavky, ze kterých vedly dráty. Snažil se pochopit, co se s ním stalo, ale silné světlo shůry ho přimělo zavřít oči a hned se ho zase zmocnila ospalost. Vůl se pokusil ji překonat a prudce přitom pohnul rukou. Z prostoru nad ním zazněl nepříjemný táhlý tón, jako by tam nějaký přístroj rozzlobeně protestoval.

„Tiše, to nesmíte!“

Nad ním se sklonila příjemná dívčí tvář v škrobeném bílém čepečku. V té prozářené bílé mlze mu na chvíli připadala andělská.

„Dejte si ruku zase podél těla a klidně ležte. Já zavolám pana doktora.“

Byl by chtěl něco říct, ale jazyk mu zabloudil po holých dásních. Zuby, proboha, kde měl zuby? Pak si uvědomil, že už žádné nemá kolik měsíců. Snažil se koutkem očí zahlédnout, zda má protézy ve sklenici na stolku u svojí hlavy, ale nic tam neviděl. Ovšem, byl přece v nemocnici, a ne doma. Ale co tu dělal? Matně si vzpomínal, že se sem vlekl s tělem celým bolavým předchozím pádem. Šel na nějaké vyšetření...

„Tak, pane Slavík, jak se cítíte?“

Nad ním se tyčil mladý lékař v bílém plášti. Očima těkal od Richarda k přístroji, na němž zářící křivka kreslila stopu jeho srdečního rytmu.

Snažil se říct, že bez zubů nemůže mluvit, ale bylo z toho jenom blábolení.

„Cože? Aha, zuby. Ty jsme vám vzali, když jste nebyl při vědomí. Řeknu sestře, aby vám je vrátila. Rozumíte, co vám říkám?“

Mluvil poněkud příliš nahlas, jako lékaři mluví se starými lidmi.

„Dobře, tak jenom klidně ležte, radši žádné pohyby,“ řekl lékař a odvrátil zas oči k přístrojům. „Ať se nám zase nedekompensujete.“

Otočil se a odspěchal. Za okamžik ho slyšel mluvit sytým hlasem se stejným klidným zabarvením za zástěnou. Tam ale oslovoval paní Boháčovou. Žena tak blízko v nemocnici? To znamenalo intenzivní péči. Na chvíli jí proběhla panika. Byl předtím v bezvědomí, tedy jenom na krok od smrti? Měl pocit, jako by se vznášel nad lůžkem a přitom kamsi padal. Potom se trochu uklidnil.

Zase se nad ním naklonila sestra.

„Pan doktor říkal, ať vám vrátím vaše zuby. Ne, nehýbejte se, jen otevřete pusu... Pozor! Teď jste mě kousl do prstu.“

Rychle narovnal jazykem v ústech jednu i druhou protézu.

„To já s vámi tak laškuju,“ pokusil se říct.

„Teď radši nelaškujte. Ještě nemáte vyhráno.“

Otočila se a vyklouzla mezi bílými zástěny. Chvíli se díval na místo, kde zmizel její štíhlý zadeček. Byl by rád řekl, že teď neumře, to přece člověk cítí. Ale třeba to není vždycky stejné, třeba někdy je konec náhlý, jako když se sfoukne svíčka... Odkud to zase bylo, z Macbetha? A nebo z Pana Kaplana? Málem se rozesmál, ale náhle na něho dolehly rozpaky z toho, jak mu ta dívka nasadila zuby. Proboha, jak se přitom cítila? Co na tom záleží, třeba tu za pár hodin umřu, říkal si. Dělá určitě horší věci, však na to jistě ještě dojde. Ani to nepomáhalo. Jako by zuby byly symbol něčeho, snad dominance v živočišné říši. Starý lev, jemuž vypadaly zuby...

Za chvíli se zas objevil ten mladý doktor, v doprovodu staršího.

„Kolaps při zátěžovém vyšetření srdce,“ říkal polohlasem. „Tachykardie přes dvě stě a samozřejmě fibrilace síní. Nakonec zástava.“

Starší rozvážně pokýval.

„Infarkt?“

„Kupodivu ne. Tady je aktuální EKG.“
Spolu si chvíli prohlíželi svitek s nějakými křivkami.
„Zvláštní,“ řekl ten starší. „Ale stejně, podívejte tady na to ramínko. Kterého blbce napadlo ho vyšetřovat při zátěži?“
Mladší pokrčil rameny.
„Měl doporučení, tak to holt provedli.“
„Sportovní lékaři,“ zavrčel starší.
Potom přistoupil k lůžku.
„Jakpak se cítíte, pane Slavík?“ zeptal se příliš hlasitě.
„Já slyším dobře.“
„Cože? Aha,“ ztišil trochu hlas. „Tak jak se cítíte?“
Trochu se zarazil. Vlastně nevěděl, jak se cítí. Vyděšený a jakoby trochu příliš lehký? Nebo naopak bezvládný a padající jako zvadlý list nějakým nekonečným prostorem? Pokusil se vžít do svého těla, toho obtížného souputníka, který věčně měl podivné nápady.
„Já nevím. Jako bych měl v žilách sodovku.“
Lékař se na něho nějakou chvíli díval pozorně.
„Cítíte nohy, ruce? Někaké mravenčení nebo brnění? Nebo snad bolesti?“
„Bolí mě celé tělo, hlavně pod lopatkou. Ráno jsem spadl do vany.“
„To jste omdlel?“
„Ne, uklouzl. Opravoval jsem sprchu.“
Doktor jen přikývl, už zřejmě bez zájmu. Obrátil se k mladšímu kolegovi a tiše si s ním vyměnil několik vět. Pak se obrátil zas k Richardovi.
„Hlídej vás přístroje. Ale přesto, kdybyste měl potíže s dýcháním nebo ucítil bolest na hrudi případně v levé ruce nebo brnění v končetinách, volejte sestru. Zvonek máte hned u hlavy.“
Obrátil se a šel, i s druhým doktorem. Potíže s dýcháním, bolesti na hrudi a v ruce? Na chvíli se mu zdálo, že má všechno, možná mnohem víc... Potom se uklidnil a náhle mu to došlo – jakoby z mlhy vystoupila vzpomínka na ono vyšetření. Po nekonečném sezení v čekárně ho přijala nevládná sestra.
„Máte ručník, cvičební úbor?“ zeptala se přísně.
„Ne, o žádném cvičení doktor neříkal. Má to být přece vyšetření srdce.“

„Pracovní! No, co mám s vámi dělat, tak holt pojďte.“

Donutili ho vysvléct se až do spodků, oblepili ho elektrodami a vyzvali, aby vylezl na podivný předmět, který připomínal bicykl.

„Na kole jsem neseděl už alespoň padesát let,“ řekl s úzkostí.

„Z tohohle nespádnete,“ ušklíbl se doktor, aniž by zdvihl oči od obrazovky před sebou.

Potom mu sestra vysvětlila, že má šlapat tak rychle, aby ručička na řídičkách byla pořád přes rysku. Snažil se, velice se snažil. Napřed to jenom bolelo, jak napínal šlachy, zraněné pádem. Pak to šlo stále hůř, ručička stále lezla pod rysku. Za chvíli se mu zdálo, že každičký úpon svalů v nohou, o kterém předtím ani nevěděl, se rychle plní olovem. Jakási horká vlna mu běžela z břicha k hrdlu, v hlavě mu hučelo a v uších mu narůstal tlak. Chtěl se úzkostně podívat po doktorovi přes clonu potu, který mu stékal do očí, na jednu ale bylo černo a dál už nic nevěděl...

Takže ho málem zabili ve snaze přijít na to, co mu je?

Musel se tomu zasmát, tiše, jenom pro sebe. Tohle byl tedy příběh, jako vymyšlený idiotem... Odkud zas tohle je? Asi z nějaké tragédie, protože ta je vždycky jenom na krok od frašky. Zavřel oči a nechal slova přicházet, nezvykle jasná v šelestění jeho paměti. Život je jenom kráčejší stín, mizerný herec, který se hodinku namáhá a pak už není slyšet. Příběh, který vypráví idiot, plný hluku a běsnění a přitom beze smyslu... Nevěděl, zda si na ta slova správně vzpomíná, víc ho v té chvíli zajímalo to, co se snažila vyjádřit. Opravdu jen chabý ochotnický výstup, který přes všechny povyk, všechno upachtěné snažení nemá víc smyslu než nějaké blábolení idiota? Mělo by mu to být konečně jasné, když oponář možná už drží ruku na klice. Na chvíli ho zase sevřela úzkost. Byla všechna ta léta předtím k ničemu? Měl by to přece vědět, měl by v něm – nebo možná nad ním – zaznít hlas, který by zodpověděl tuhle otázku. Nic ale nezaznělo – to jediné, co slyšel, bylo pípání, jímž přístroj zatím stvrzoval váhavý tlukot jeho srdce.

* * *

Když se mezi bílými zástěnami náhle objevila Markétina tvář, skoro se jí lekl. Byla tak neobvykle bledá, náhle zestárlá.

„Promiň, že jsem se zdržel,“ řekl jí. „Nějak se to tady protáhlo.“

„Prosím tě, co to vyvádíš?“

„No, nacvičuju odchod ze scény. Jak vidíš, zatím mi to nejde.“

„Tak ty se chystáš odejít? A co já? Co si mám sama počít?“

Měl jako vždycky pocit viny, když ji rozrušil.

„Byl to jen nácvik,“ řekl. „Odchod se zatím odkládá. Lékaři zjistili, co chtěli – že nemám srdce jako zvon. Nevím, co mají ještě v plánu. Zatím, jak vidíš, do mne něco pumpují. Prý alkohol, ale já nic příjemného necítím.“

Cuklo jí ve tváři.

„Neměl bys tolik mluvit. Nemáš se prý namáhat.“

„Najednou... No, stejně nevím, co bych ještě řekl.“

„Řekni mi, jak se cítíš.“

„Ty už jsi pochytila zdejší konverzaci? Cítím se jako Richard III., víš po té bitvě, kde ho podřízli... No, trochu lépe. Ale stejně, tenhle podnik ti nemůžu doporučit. Strava je fádni, obsluha nevalná. Je tady sice jedna hezká sestřička...“

„To už sis stačil všimnout?“ zeptala se s nejistým úsměvem.

„Jen taktak. Nasazovala mi zuby, potom mi vyměnila bažanta... Ta sestra vždycky zmizí dřív, než stačím něco podniknout.“

„Podniknout co?“

„No třeba nasadit svůj podmanivý šarm. Když jsem se jí naposled ptal, co dělá večer, neměl jsem zuby, takže mi nerozuměla.“

Chtěla snad na to něco říct, ale za plentou se objevila sestra a dala najevo, že už je konec návštěvy. Markéta se sklonila a políbila ho oschlými ústy na čelo.

„A co pohádka?“ zaprotestoval.

„Až příště, pokud budeš hodný.“

Hleděl chvíli na bílou zástěnu, za kterou zase zmizela. Pak zavřel oči. Myslel na něco velmi důležitého předtím, když se tu Markéta objevila. Teď už si ale nevzpomínal, co to bylo.

* * *

Otevřel oči a chvíli kolísal mezi tím, co bylo zřejmě skutečností, a snem, ze kterého se právě probudil. Bloudil v něm zcela sám vyprahlou pouští s utkvělou představou, že za některou z mlčenlivých

dun, které se s ladnou lhostejností přelévaly až k samému obzoru, musí být studně plná osvěživé vody. Nějak si při té plahočivé pouti pískem byl docela jist, že doušek ze studně, která za příští dunou zcela jistě je, ho nejen zbaví hrozně žízně, ale také zodpoví nějakou důležitou otázku.

Bolestně polkl. Byl skutečně vyprahlý. Nahmatal po paměti sklenku s vodou na stolku a napil se. Voda mu trochu osvěžila hrdlo, ale žádné poznání tím nenastalo. No ovšem, byl to jenom sen, ale tak živý, že se mu v náznacích i nyní zjevoval. Byl snad nějaký čínský filosof, který si nebyl jist, zda se mu v noci zdálo, že je motýlem, nebo je pořád motýl, kterému se zdá sen o tom, že je filosofem. Jak se jen jmenoval? Takové jméno, které se jakoby zhoupne... Čuang Ce? Možná, člověk si ničím nemohl být jist, obzvláště jmény. Vzpomněl si na román, který před lety četl. Jméno měl na jazyku, jak to jenom bylo... Lidé v něm začali postupně zapomínat jména věcí, takže si pro jistotu na ně psali velké nápisy. Tenkrát, to ještě neměl tuhle potíž s vybavováním, se mu to zdálo absurdní.

„Pane Slavík, tak honem, teploměr. A ne abyste mi ho zase ztratil!“

Přijal od sestry ten zbytečný a nebezpečně kluzký předmět a vložil jej do podpaždí. Nebyl už v nebezpečí života, dali ho tedy na interní oddělení. Lůžko tady prý stálo jenom šestinu. Docela zajímavá aritmetika, možná by se tak dala vyčíslit hodnota života. Už žádné tápání, prostě nějaká částka: řekněme milion, možná o něco víc s ohledem na inflaci. Za vraždu se konečně dává stejný trest jako za krádež milionu.

Ano, nebyl už v nebezpečí života, nebo je správně v nebezpečí smrti? Jako by tím nějak klesl v ceně - možná to s sebou nesla cena lůžka. Místo hezké a milé sestřičky tu byla nevlídná a neochotná sestra s knírkem pod masitým nosem. Chovala se, jako by mu zazlivala, že mu zatím lékař nedovolil vstát. Naštěstí v pokoji byli tři další pacienti, takže se její nevole dělila čtyřmi...

Začal zas myslet na svůj sen a oči se mu přitom klížily. Měl teďka sny takové monotónní, pochmurné. Australští křováci prý věřili, že celý svět byl stvořen ve snu, aspoň to kdysi tvrdil Robert Srna. To muselo být krátce předtím, než Gildu znovu opustil. Zůstala sama, s malým žlutým kanárkem, říkala mu tak zvláště - ano, Frederik,

prý jí tak znělo jeho cvrlikání. Byl tam velký žlhaný kocour, měl nějaké antické jméno... ano, Hanibal. Tvořila tehdy ty své křehké mosty mezi dvojí nicotou a jen se mírně usmívala, když se kocour měkce plížil v kruhu kolem klece nad svou hlavou. Snad snila o ráji, kde lev ulehne vedle beránka, zatímco Hanibal snil jistě o tom, že zázrakem vnikne do klece a zakousne se do žlutého peří... Richard snil kdysi často o ženách, teď už se zmohl jenom na vyprahlou poušť. Ten doušek čisté vody jako poznání, odkud to jenom bylo?

„Tak, pane Slavík, nemám tu jen vás! Dejte mi teploměr!“

Trhl sebou. Patrně zase usnul, ačkoliv v noci předtím skoro pořád bděl. V panice zašmátral v záhybech látky ve svém podpaždí. Proboha, kam ten teploměr zas dal? Skoro se zpotil, než ho našel.

„Vy jste ho zase nedržel,“ řekla s pochmurným uspokojením. „Třicet tři, to je předsmrtná teplota. Já to tam klidně napíšu.“

„A mne odvezou do márnice?“

„Nevím, co s vámi udělají. Pane Klásek,“ obrátila se k další posteli.

Soused jí ustrašeně podal teploměr.

„Vidíte, pan Klásek má třicet sedm dva,“ řekla vyčítavě.

„Je taky mladší. V jeho věku jsem míval třeba třicet devět, když jsem si dal záležet.“

„To není žádná legrace! Kdybyste se radši...“

Nedopověděla, rozzlobeně vzala zbylé dva teploměry a vyrazila z pokoje.

Kdybych se radši co, přemýšlel s očima upřenýma do stropu. Odebral na věčnost? Jedno drahé lůžko by se tím uvolnilo...

„Tahle sestra je metr,“ zašeptal Klásek hlasitě, že to bylo určitě slyšet na chodbě. „Tuhle když naštvete, tak vám to osladí. Třeba vám nedá mísu, když ji potřebujete.“

Richard s povzdechem přikývl. Bylo určitě mnoho způsobů, jak nenápadně týrat bližní, o které se staráme. Snad tohle vynucené dobro působilo v hloubi tichou zášť nebo alespoň únavu. Přejížděl očima po kresbě drobných prasklinek, které jako nějaká pavučina protkávaly malbu stropu. Byly určitě náhodné, přesto jako by naznačovaly nějaký vzorec, který měl rozluštit. Někaký velký problém, o kterém se ani neví, jestli vůbec je.

„To vaše srdce,“ řekl doktor Hladík a zavrtěl hlavou.

Richard, který už směl sám dojít sem, přes celou chodbu až do vyšetřovny, se zarazil při zapínání pyžama.

„Chcete říct, že je na odpis?“

Lékař zdvihl oči od záznamů.

„Cože? Aha, to srdce... Chci říct, že dobře nechápu, co to s ním vlastně je.“

Řekl to vyčítavě, skoro jako by ho Richard urazil.

„Nějaká ischemie, prosím, ale to ve vašem věku – kolik vám je, jednasedmdesát? – je celkem normální. Žádné příznaky infarktu, pokud jsme byli schopni zjistit.“

„Takže mě odsud vyženete jako simulanta?“

Doktor se mírně usmál.

„Já jsem neviděl nikoho, kdo by dokázal simulovat srdeční zástavu. Ostatně máte pořád arytmie, i když teď už celkem neškodné. Časem bychom vám mohli voperovat stimulátor, ale zatím... Něco berete, myslím nějaké léky?“

Richardovi zabušilo srdce, jistě s lehkou arytmií. Už jak se chystal vyjmenovat jména, která třikrát denně viděl na lahvičkách, cítil, jak se před nimi zatahuje opona. Lehce se zpotil ponížením.

„Beru jich asi šest,“ řekl bezmocně. „Ale teď si prostě nevzpome- nu na jména. Víte, mám potíž s vybavováním.“

„Aha. No, šest je stejně moc. Napíšu vám dva, jeden na zklidnění a jeden... řekněme na povzbuzení. A víte, musíte to srdce šetřit, ale taky trénovat.“

„To je úplná dialektika.“

Lékař se na něho zas zadíval, jako by mu nerozuměl.

„Srdce je orgán, který musí pracovat,“ řekl poněkud útočně. „V podstatě je to sval, který atrofuje, když se málo používá. I když zásobuje celé tělo kyslíkem, sám ho potřebuje nejvíc. Když budete pořád polehávat...“

„Ležet je mi protivné. V posteli vydržím tak šest, nanejvýš sedm hodin.“

„Tak tím budete jenom upadat,“ dokončil Hladík, jako by ho neslyšel. „Neběhat, ale chodit – svižně, denně aspoň hodinu, raději

dvě. Pracovat na zahradě, pokud máte možnost, ale nepřemáhat se, rozhodně nic těžkého nezvedat. Žádné rozčílení, ale hodně běžné aktivity, chápete? Kouříte?“

Richard otevřel ústa, aby nějak napůl zalhal, ale lékař jenom mávnul rukou.

„Kouříte, nic neříkejte. Musíte okamžitě přestat.“

Potom mu řekl, že ho zítra propustí, protože pro něho teď nemožnou nic udělat. Má si raději dojednat nějaký odvoz, aby to po tom ležení nebyl takový šok.

„Ale pak, rozumíte, procházky, postupně lehčí práce. Za měsíc vás chci vidět.“

„Pokud budu ještě živ.“

„Cože? No samozřejmě, pokud budu živ i já. Co člověk ví. Tak mnoho štěstí.“

Ruku mu podával už ve stoje. Když ji tiskl, všiml si, že lékař má dva prsty lehce zažloutlé od nikotinu.

* * *

Stiskl ruku, kterou mu na těch několika schodech před klinikou podala Markéta, pak ji však zase pustil.

„Po čtyřech schodech dokážu jít bez pomoci,“ řekl jí. „Vlastně mi nic není, jak jsem se dozvěděl.“

„Tak jak to, že jsi málem umřel?“

„Kosmický humor, řekněme. Neříkala jsi, že tu na nás Martin čeká?“

„To je to auto přímo před tebou.“

S údivem pohlédl na terénní vůz. Připadal mu trochu vojenský, ale ten dojem zase popíraly plošky blýskavého chrómu. Zblízka uviděl Martina, jak za volantem zamračeně říká něco do mobilu. Trošku se vnitřně napjal. Každé setkání se synem přinášelo určitá rizika. Zaváhal, zda má prostě nastoupit, a podíval se po Markétě. Ta s nejistým úsměvem pokrčila rameny. Když pohlédl zas zpátky, viděl, že Martin už netelefonuje, ale hledí zamračeně před sebe. Nadechl se a stisknul kliku dvířek.

Martin počkal, až byli oba uvnitř, potom se beze slova rozjel. Richard se po něm letmo podíval se slabou nadějí, že syn něco řekne

a prolomí to divné napětí. Neviděli se už nejméně dva měsíce. Martin zas trochu přibral, polštářky tuku teď už bylo vidět nejen na bříše, ale i na šíji a kolem čelistí. V tváři měl nezdravou pobledlou barvu a z jeho rysů se dala číst únava a nespokojenost. S lehkým šokem si uvědomil, že má před sebou obstárlého člověka. No ano, byl to jeho syn, ale bylo mu šestačtyřicet a způsob jeho života patrně nepřál mladistvosti.

„Ty máš zas nové auto?“ zeptal se, aby prolomil mlčení.

Že ho Martin nepozdravil ani neprojevil sebemenší srdečnost, to teď už bylo běžné. Richard však nikdy na to nebyl připravený – po každém setkání se dlouho s touhle podivností vyrovnával, pak na ni postupně jako by zapomněl a nahradil ji představami o tom, jaké by to mohlo být. Když se před lety Martin začal takhle chovat, snažil se přijít na to, čím snad syna v minulosti urazil. Nemohl na nic přijít, naopak vzpomínal si jen na úzkostlivou snahu, aby se ho nějak nedotkl. Má pořád starosti, omlouvala ho Markéta. Jenomže sama Martinovým odcizením trpěla a dřív či později vedla její frustrace k výbuchu, po němž se všechno ještě zhoršilo.

„S tímhle jezdí Renáta,“ řekl Martin, aniž odtrhl oči od silnice před sebou. „Moje je v servisu.“

„Renáta bydlí zase s vámi?“

Martin na něho krátce pohlédl, poprvé za celou tu dobu. V očích mu kmitlo cosi jako podezření. Pak se zadíval zase před sebe.

„No přece už dva měsíce,“ řekl nevlídně.

Nebylo jaksi možno říct, že to nemohli vědět, protože s nimi po celou tu dobu neměli nejmenší styk. Martin s Jindřiškou bydleli ve velké nové vile nedaleko Jesenice, kam se bylo možno dostat jen autobusem, když sami auto neměli. To ale nebyl hlavní důvod. Od doby, co manželství Martina procházelo vleklou krizí, nebyli v Jesenici zřejmě vítáni – a podobné to bylo s telefonem. Ten brala skoro vždycky Jindřiška, která byla buď usazená, nebo odměřená.

„Jakpak se má, ta naše Renáta?“

„Dobře,“ řekl Martin.

Co věděl, Renáta se od rodičů odstěhovala do garsonky ve středu města, kterou si vynutila bouřlivými výstupy. Byla už koneckonců dospělá a samostatná, ale na koupi garsonky doposud neměla. Z ná-

znaků vyrozuměl, že má asi poměr se svým šéfem, který byl zřejmě ženatý. Pokud se vrátila do Jesenice, asi to znamenalo, že je konec s poměrem a nejspíš taky s prací v jeho ateliéru.

„A ty? Jak ses tam měl?“ zeptal se Martin.

„Táta tam nebyl na dovolené,“ zasmála se vzadu Markéta.

Viděl, jak se Martinovy rysy napjaly.

„Bylo to zajímavé,“ řekl rychle. „Dneska jsem viděl svoje srdce zevnitř. Zvláštní zážitek.“

„To má být vtíp?“ ozvala se Markéta.

„Ne, vážně. Mají tam takový přístroj, ten ukáže srdce zvenčí nebo zevnitř, jak si přikážeš. Představ si, zevnitř, jako by ses zmenšil a stál tam v mokré, cukající síni... Není to zrovna pěkný pohled, je to trochu děsivé, vidět ten slizký sval, jak se jakoby v křeči stahuje a zase povoluje, díváš se do ústí aorty a vidíš chlopně, jak se zavírají jako tlama žáby... To nejdivnější na tom je, že je to tvoje srdce, ta trochu odporná věc... Vlastní srdce! Stačí, aby na chvíli vynechalo, a je konec, jako by se prostě sfoukla svíčka. A ono si tam samo tepe, úplně bez tvé kontroly...“

Pohlédl na Martina a hned viděl, že ho syn už neposlouchá. Přijeli právě k vile, Martin zastavil a couval k chodníku. Bylo to jako obvykle – když říkal něco, co mu připadalo důležité, Martin se někam vytratil: byl něčím zaměstnán nebo sestoupil do sebe a obklopil se neprostupnou slupkou. Na chvíli pocítil tu známou ostrou lítost, kterou si tolikrát už zakázal. Potom se zase opouzdřil. Odepjal pás, otevřel dvířka.

„Nepůjdeš dovnitř, aspoň na chvíli?“

„Ne, mám za chvíli jednání.“

Vystoupil z vozu a vykročil k brance. Potom se zastavil a čekal na Markétu, až se k němu připojí. Uslyšel z vozu přidušené hlasy, pak Martinův hlasitý výbuch.

„Copak dost nedělám?“

Markéta vystoupila, s tváří pobledlou a staženou pozůstatky nuceného úsměvu. Hned nato motor zařval a vůz vyrazil od chodníku. Hleděl za ním poněkud otřesený. Pak se obrátil k Markétě.

„O čem jste ještě mluvili?“

„Ale, to nemá cenu opakovat.“

„Tak řekni aspoň, proč tak vyváděl.“

„No, on tu něco nechal udělat, když jsi byl v nemocnici. Myslí, že to stačí.“

„Něco udělat?“

„No, novou koupelnu.“

Okamžik na ni zíral.

„Cože? Tak já tu nasazuju život...“

„Právě. Já jsem se bála, že ho budeš znovu nasazovat.“

Díval se, jak otevírá branku a jde rychle ke dveřím.

„Markéto!“

Zastavila se a pohlédla na něho s neproniknutelným výrazem.

„Řekni mi aspoň, jestli ten můj ob vaz pomohl.“

„Když ty se nesmíš rozčilovat...“

„Já něco snesu. Řekni pravdu.“

„Bylo to ještě horší,“ vyprskla.

Odemkla zámek a on za ní vstoupil do vily.